Sprawa C-269/19

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości

Data wpływu:

29 marca 2019 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Curtea de Apel Cluj (Rumunia)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

27 lutego 2019 r.

Strona wnosząca apelację:

Banca B. SA

Druga strona postępowania:

A.A.A.

Przedmiot postępowania głównego

Apelacja wniesiona przez Banca B. SA, stronę pozwaną w pierwszej instancji, od wyroku wydanego przez Tribunalul Specializat Cluj (sąd wyspecjalizowany w Kluż-Napoce, Rumunia), który częściowo uwzględnił pozew A.A.A., stwierdzając, że niektóre warunki umowy kredytu zawartego przez strony, dotyczące między innymi sposobu obliczania zmiennego oprocentowania, były nieuczciwe.

Przedmiot i podstawa prawna odesłania prejudycjalnego

Wnosi się, na mocy art. 267 TFUE, o dokonanie wykładni art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG

DOKUMENT ROBOCZY

Pytania prejudycjalne

1 Czy art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że w następstwie stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku określającego mechanizm ustalania zmiennej stopy procentowej za pomocą wzoru „stałej marży i odsetek referencyjnych stosowanych przez bank w oparciu o nieprzejrzyste kryteria", w ramach umowy kredytu o stałej stopie procentowej ograniczonej do pierwszego roku i zmiennej stopie procentowej na kolejne lata, zgodnie ze wspomnianym wzorem, zezwala on sądowi krajowemu na dostosowanie umowy poprzez ustanowienie sposobu obliczania odsetek zmiennych na podstawie przejrzystych wskaźników referencyjnych (LIBOR/EURIBOR) i stałej marży banku, w świetle faktycznych elementów zawartych w umowie kredytu, celem zapewnienia lepszej ochrony konsumenta?

2 W przypadku, gdy odpowiedź na to pytanie jest przecząca, to czy art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/ WG należy interpretować w ten sposób, że w następstwie stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku takiego jak warunek uprzednio wskazany zezwala on sądowi krajowemu na zastosowanie na drodze sądowej stałej stopy procentowej poprzez odniesienie do stałej marży ustalonej na drugi rok realizacji umowy lub do stałej stopy procentowej z pierwszego roku?

3 W przypadku, gdy odpowiedź na to pytanie jest przecząca, to czy art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG i zasadę skuteczności należy interpretować w ten sposób, że w następstwie stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku takiego jak warunek uprzednio wskazany uniemożliwiają one sądowi krajowemu skierowania stron do negocjacji w celu ustalenia nowej stopy procentowej, bez wskazywania parametrów referencyjnych?

4 W przypadku odpowiedzi przeczącej na to pytanie, jakie są możliwe środki zaradcze w celu zagwarantowania ochrony konsumenta zgodnie z przepisami art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 / EWG?

Przywołane przepisy prawa Unii Europejskiej oraz orzecznictwa Trybunału

Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1

Wyrok z dnia 14 czerwca 2012 r., Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349), pkt 63–65 i sentencja

Wyrok z dnia 30 maja 2013 r., Jőrös (C-397/11, EU:C:2013:340), pkt 40–47 i sentencja

Wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 r., Kásler i Káserné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282)

DOKUMENT ROBOCZY

Wyrok z dnia 21 stycznia 2015 r., Unicaja Banco i Caixabank (C-482/13, C-484/13, C-485/13 i C-487/13, EU:C:2015:21)

Wyrok z dnia 21 grudnia 2016 r., Gutiérrez Naranjo (C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980).

Przywołane przepisy prawa krajowego

Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori (ustawa nr 193/2000 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez przedsiębiorców z konsumentami; zwana dalej: „ustawą nr 193/2000”), która dokonuje implementacji przepisów dyrektywy 93/13 i która w art. 6 przewiduje w istocie, że nieuczciwe warunki zawarte w umowie nie wywołują skutków dla konsumenta i że umowa wywołuje nadal, za zgodą konsumenta, skutki jedynie wtedy, gdy po usunięciu wspomnianych warunków może ona nadal obowiązywać, zaś w art. 7 przewiduje, że jeżeli umowa po usunięciu warunków uznanych za nieuczciwe nie może już wywoływać skutków, konsument ma prawo zażądać rozwiązania umowy oraz, w stosowanych wypadkach, odszkodowania.

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori (dekret z mocą ustawy nr 50/2010 dotyczący umów o kredyt konusmencki) (zwany dalej: „O.U.G. nr 50/2010”), który w art. 37 lit. a) przewiduje, że w umowach kredytowych o zmiennej stopie procentowej ta ostatnia jest związana z wahaniami wskaźników referencyjnych EURIBOR/ ROBOR/LIBOR/stopa referencyjna Banca Națională a României (Narodowy Bank Rumunii), w zależności od waluty kredytu, do której wierzyciel może dodać określoną stałą marżę przez cały okres obowiązywania umowy.

Ordonanța Guvernului nr. 21/1992 privind protecția consumatorului (dekret ustawodawczy nr 21/1992 w prezdmiocie ochrony konsumneów) (zwany dalej: „O.G. nr 21/1992”), który w art. 9c lit. g) pkt 1, wprowadzonym przez Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 174/2008 (dekret z mocą ustawy nr 174/2008), przewiduje, że w przypadku umów kredytu o zmiennej stopie procentowej zawartych z konsumentami dostawcy usług finansowych zobowiązani są do zapewnienia, że zmiana stóp procentowych jest niezależna od woli tego dostawcy, albowiem wiąże się ona z wahaniami określonych weryfikowalnych wskaźników referencyjnych wskazanych w umowie.

Zwięzłe przedstawianie okoliczności faktycznych i postępowania

1 Dnia 5 czerwca 2007 r. strona wnosząca apelację, SC BANCA B. SA, oraz druga strona postępowania, A.A.A., jako kredytobiorca, zawarły umowę kredytu osobistego zabezpieczonego hipoteką pierwszego stopnia o wartości 182 222 EUR, na okres 300 miesięcy.

DOKUMENT ROBOCZY

2 Umowa przewidywała roczną stopę procentową w wysokości 7,4% za pierwszy rok udzielenia kredytu, podczas gdy w następnym okresie aktualna stopa procentowa była utworzona ze zmiennej stopy referencyjnej, wskazanej w lokalach banku kredytującego, powiększonej o 1,50 punktów procentowych (artykuł 5).

3 Ogólne warunki kredytu przewidywały, że, w okresie kredytowania, aktualna stopa procentowa mogła się różnić w zależności od wzrostu pojedynczej usługi długu klienta wobec banku (art. 2.6) i że bank mógł zmienić stopę procentową bez zgody kredytobiorcy, w zależności od kosztów zasobów kredytowych (art. 2.10a). Zgodnie z tymi samymi ogólnymi warunkami, dla kredytów o zmiennych stopach procentowych ustalonych na podstawie wskaźnika referencyjnego LIBOR/EURIBOR, stopa procentowa może się różnić w zależności od wzrostu tego ostatniego (art. 2.10b). Nowa stopa procentowa, ulegająca zmianie co pół roku, jest ogłaszana w siedzibie banku od daty jej zastosowania i stosuje się ją do salda kredytu pozostającego do spłaty na dzień zmiany (art. 2.11).

4 W dniu 9 czerwca 2017 r. A.A.A. wniosła pozew do Tribunalul Specializat Cluj (sądu wyspecjalizowanego w Kluż-Napoce) (zwanego dalej: „sądem”), domagając się stwierdzenia, że warunki umowne dotyczące zmiennej stopy procentowej są nieuczciwe oraz, w konsekwencji, stwierdzenia ich bezwzględnej nieważności. Wniosła również o nakazanie bankowi zmiany warunków umownych, w zgodzie z ustaloną nieważnością oraz wolą stron z dnia podpisania umowy, dokonania zwrotu pobranych nadmiernie kwot, z zgodzie z nieuczciwymi warunkami, oraz zażądała ponownego obliczenia stopy procentowej, w odniesieniu do przeszłych i przyszłych okresów, zgodnie z następującym wzorem: zasadniczo, wartość 6-miesięcznego wskaźnika referencyjnego EURIBOR powiększonego o 1,5 punktu procentowego i, jako żądanie ewentualne, stała stopa procentowa przewidziana przy zawieraniu umowy kredytu, to jest 7,4%.

5 Wyrokiem cywilnym z dnia 23 stycznia 2018 r. sąd częściowo uwzględnił powództwo, stwierdzając częściowo bezwzględną nieważność warunku, o którym mowa w art. 5 umowy kredytu, wyłącznie w odniesieniu do mechanizmu kształtowania zmiennej stopy procentowej, tj. wyrażenia „aktualna stopa procentowa jest tworzona ze zmiennej stopy referencyjnej ogłaszanej w lokalach [B.]”, a także artykułów 2.6, 2.10a i 2.11. Stwierdzona została również bezwzględna nieważność warunku zawartego w art. 2.10b umowy kredytowej w części, w której przewiduje ona, że wierzyciel ma jedynie możliwość, a nie obowiązek, dokonania modyfikacji zmiennej stopy procentowej odsetek, w zależności od wskaźników referencyjnych określonych w umowie, tj. LIBOR / EURIBOR.

6 Ponadto, sąd nakazał bankowi wyjaśnienie warunku dotyczącego odsetek w umowie kredytowej, poprzez zdefiniowanie elementów składowych i wysokości tych odsetek: 1,50 punktu procentowego (marża przewidziana w art. 5 umowy) + EURIBOR za 6 miesięcy. Stwierdził również, że zmiana oprocentowania będzie dokonywana wyłącznie na podstawie 6-miesięcznego

DOKUMENT ROBOCZY

wskaźnika referencyjnego EURIBOR, określając, że marża banku jest stała i może zostać zmieniona tylko za pisemną zgodą stron.

7 Pozwanemu bankowi nakazano zwrot wszystkich otrzymanych na podstawie nieuczciwych warunków kwot, które przekraczały kwotę obliczoną przy zastosowaniu wzoru przyjętego przez sąd.

8 Po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru warunku przyznającego bankowi możliwość jednostronnej zmiany aktualnej stopy procentowej wobec braku pewnych przejrzystych kryteriów, sąd wskazał, że usunięcie takiego warunku bez określenia konsekwencji wynikających z tego stwierdzenia, w praktyce, pociąga za sobą zmianę umowy w takim sensie, że dojdzie do ustalenia odsetek na poziomie obowiązującym w pierwszym roku kredytowania, czyniąc umowę szczególnie korzystną dla przedsiębiorcy, która to perspektywa naraziłaby ewentualne negocjacje na dające się przewidzieć niepowodzenie. Ponadto, ustalenie stałej stopy procentowej stanowiłoby zmianę umowy sprzeczną z porozumieniem stron, które uzgodniły zmienną stopę procentową.

9 Przywołując wyroki Trybunału Sprawiedliwości w sprawach Banco Español de Crédito (C-618/10), Unicaja Banco i Caixabank (C-482/13) oraz Jőrös (C-397/11), sąd wskazał, że samo stwierdzenie absolutnej nieważności pozbawia umowę jakiegokolwiek skutecznego sposobu zmiany oprocentowania, co budzi wątpliwości jeżeli chodzi o dalsze obowiązywanie samej umowy, zaś rozpoczęcie nowych negocjacji między stronami nie gwarantuje skutecznego i efektywnego rozwiązania sporu, ponieważ ich niepowodzenie ponownie doprowadziłoby strony przed sąd.

10 Biorąc pod uwagę, iż na podstawie wszystkich tych rozważań, [sąd] uznał, że „interwencja" sądu mająca na celu skorygowanie/wyeliminowanie nieuczciwych elementów powinna mieć pierwszeństwo i jest konieczna do przywrócenia równowagi umownej, sąd, wobec braku przepisu prawa krajowego obowiązującego w momencie zawarcia umowy, który regulowałby sposób ustalania stóp procentowych w umowach kredytowych zabezpieczonych hipoteką, postanowił w drodze analogii zastosować przepisy, o których mowa w art. 9c lit. g) pkt 1 O.G. nr 21/1992, jak również przepisy, o których mowa w art. 37 lit. a) O.U.G. nr 50/2010.

Zasadnicze argumenty stron postępowania głównego

11 A.A.A. uważa, że warunki dotyczące sposobu ustalania odsetek – w części dotyczącej *zmiennej stopy referencyjnej* – są nieuczciwe, albowiem ten składnik stóp procentowych pozwala bankowi na dokonanie dowolnej zmiany wysokości tych stóp, naruszając tym samym uzasadnione interesy konsumenta.

12 Bank wnoszący apelację twierdzi zasadniczo, że sąd dokonał zmiany wzoru obliczeniowego w odniesieniu do całego okresu kredytowania, całkowicie pomijając wolę stron w momencie zawierania umowy, przekraczając swoje

DOKUMENT ROBOCZY

kompetencje jurysdykcyjne oraz ignorując ostatnie orzecznictwo Trybunału. Sprawiedliwość, a w szczególności wyrok wydany w sprawie C-618/10, Banco Español de Crédito. Uważa on, że zasada symetrii czynów nakazuje, aby zmiana stosunku obligacyjnego wynikającego z umowy mogła nastąpić jedynie na drodze umownej, a nie sądowej. Ponadto, w jego opinii, sąd pierwszej instancji błędnie oparł swoją decyzję na przepisach art. 9c lit. g) pkt 1 O.G. nr 21/1992 i na O.U.G. nr 50/2010, które nie obowiązywały w dniu zawarcia umowy kredytu.

Zwięzłe uzasadnienie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

13 Zdaniem sądu odsyłającego, w świetle wyżej przywołanego orzecznictwa Trybunału, sądy krajowe dokonały odmiennej wykładni i zastosowania przepisów art. 6 ustawy 193/2000, który dokonuje transpozycji art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, powodując w ten sposób konieczność zwrócenie się do Trybunału o dokonanie wykładni tego ostatniego artykułu w celu ustalenia konsekwencji wynikających ze stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku określającego sposób obliczania zmiennej stopy procentowej począwszy od drugiego roku kredytowania, w ramach umowy kredytu o stałym oprocentowaniu w pierwszym roku i zmiennej stopie procentowej w kolejnych latach.

14 Zgodnie z prawem krajowym sankcją wynikającą z stwierdzenia, że warunek umowny jest nieuczciwy, jest zawsze bezwzględna nieważność. W orzecznictwie krajowym istnieją jednak rozbieżne opinie na temat konsekwencji prawnych tej sankcji oraz na temat stosunku prawnego między stronami umowy, w szczególności w odniesieniu do określenia sposobu obliczania odsetek w przyszłości.

15 **W oparciu o opinię** pierwszą orzeczenia stwierdzające nieuczciwy charakter warunku regulującego sposób obliczania zmiennych odsetek prowadzą do podjęcia przez strony negocjacji celem określenia nowego trybu obliczania odsetek. Uznaje się zatem, że strony mają obowiązek negocjowania tego warunku w dobrej wierze i w skuteczny oraz efektywny sposób, tak aby możliwe było kontynuowanie wykonywania umowy zawartej przez strony.

16 Sądy opowiadający się za tym rozwiązaniem uznały, że ani ustawodawstwo krajowe, ani dyrektywa 93/13 nie zezwalają sądowi na ingerowanie w porozumienie ustalone w oparciu o wolę stron i na zmianę treści warunku. Sądy te uważają zatem, że orzecznictwo Trybunału, a w szczególności wyrok w sprawie Banco Español de Crédito, wyraźnie sprzeciwia się uzupełnianiu porozumienia stron przez sąd, ponieważ to strony są suwerenne w określaniu wszystkich warunków umownych.

17 Sąd odsyłający wskazuje kolejno pewne braki tego kierunku. Po pierwsze, wyrokom tym można zarzucić, że nie wyjaśniają, czy możliwe jest dalsze obowiązywanie umowy kredytu, co byłoby sprzeczne z ustaleniami poczynionymi przez Trybunał w pkt 48 wyroku w sprawie Jőrös. Odesłanie stron do podjęcia

DOKUMENT ROBOCZY

negocjacji opóźniłoby wyjaśnienie kwestii, czy dalsze obowiązywanie umowy jest możliwe, czy nie.

18 Po drugie, spór nie zostałby ostatecznie zakończony, pomimo tego, że zamierzonym celem wszczęcia postępowania jest właśnie rozwiązanie konfliktu między stronami. W rzeczywistości nie jest wykluczone, że zablokowanie negocjacji doprowadzi do ponownego wniesienia sprawy do sądu w celu ustalenia sposobu obliczania odsetek. Podobne sytuacje miały już miejsce i sądy powołane do rozstrzygnięcia takiego powództwa oddalały je na tej podstawie, że umowa powinna być wynikiem porozumienia stron i nie może być narzucona przez sąd. W takiej sytuacji dalsze obowiązywanie samej umowy kredytowej może zostać zakwestionowane, ponieważ w sytuacji braku odsetek zobowiązanie przedsiębiorcy byłyby pozbawione podstaw.

19 Po trzecie, w braku ważnego sposobu obliczania odsetek w momencie wydawania wyroku, kolejne zastrzeżenie w stosunku do tego kierunku orzeczniczego dotyczy trudności w ustaleniu przez sąd wysokości odsetek, które zostały nadpłacone na podstawie nieuczciwego warunku i które muszą zostać zwrócone. Niektóre sądy oddaliły powództwa o zwrot jako przedwczesne, uważając, że potrzebują one wzoru obliczeniowego mającego podstawę umowną, podczas gdy inne sądy zwracały się do stron o podpisanie dodatkowego porozumienia do umowy określającego obowiązującą i dającą się zastosować metodę obliczania, również w odniesieniu do poprzedniego okresu, począwszy od momentu zawarcia umowy.

20 Zatem z jednej stron, orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości ustanawia prawo do zwrotu świadczeń wykonanych na podstawie nieuczciwego warunku (wyrok w sprawie Gutiérrez Naranjo), zaś drugiej strony prawo krajowe nakazuje, w konsekwencji stwierdzenia bezwzględnej nieważności, przywrócenie sytuacji istniejącej między stronami przed podpisaniem umowy, poprzez zwrot kwot zapłaconych na podstawie nieuczciwego warunku.

21 Po czwarte, w praktyce wyroki, zgodnie z którymi strony miały obowiązek prowadzenia negocjacji, pomijały umieszczenie w sentencji tego obowiązku, który znajduje się jedynie w motywach takiego wyroku, oraz wskazanie jasnych punktów odniesienia, które ograniczają zakres negocjacji (przewidywany czas trwania, harmonogram, elementy, które należy wziąć pod uwagę, kary).

22 **W oparciu o opinię drugą** sąd stwierdza nieuczciwy charakter warunku dotyczącego odsetek i zarządza dostosowanie umowy, ustalając, że począwszy od drugiego roku kredytowania, tj. po zakończeniu okresu, w którym przewidziane zostało stałe oprocentowanie, zastosowanie ma wzór obliczania odsetek, na który składa się stała marża obowiązująca od drugiego roku kredytowania, do której dolicza się wskaźnik referencyjny obowiązujący dla waluty, w jakiej kredyt został zawarty – LIBOR / EURIBOR.

23 Sądy które podzieliły to podejście, uznały, że nieuczciwa jest jedynie część warunku przewidująca zmienny, nieprzejrzysty parametr, a nie [zaś] ta, która

DOKUMENT ROBOCZY

przewidywała stałą marżę ustaloną w procentach i uzgodnioną przez obie strony. Sądy takie, uważając, że proste stwierdzenie bezwzględnej nieważności postanowień porozumienia stron dotyczących odsetek powodowałoby, że, mimo iż strony uzgodniły zmienną stopę procentową, umowa nie przewiduje już żadnego ważnego sposobu do jej ustalenia, co zagroziłoby samej możliwości dalszego wykonywania umowy oraz że powrót do negocjacji między stronami nie zapewni skutecznego i efektywnego rozwiązania sporu, oparły się o stałą marżę, do której dodały obiektywny, przejrzysty i weryfikowalny parametr (EURIBOR/LIBOR), utrzymując w ten sposób zmienny charakter odsetek.

24 Aby uzasadnić wskazanie konkretnego elementu zmienności, który należy dodać do stałej marży, sądy te skorzystały z przepisów, które weszły w życie po zawarciu umowy, a mianowicie z art. 9c lit. g) pkt 1 O.G. nr 21/1992 i art. 37 lit. a) O.U.G. nr 50/2010, które zastosowały w drodze analogii. Sąd odsyłający wskazuje, że przepisy te nie są doniosłe dla sporu i że w dniu zawarcia umowy kredytu nie istniały w prawie krajowym przepisy regulujące możliwość dostosowania przez sąd umowy zawartej przez strony.

25 Inne sądy odwoływały się do „wykładni" woli stron, począwszy od pierwotnej czynności, biorąc pod uwagę, że w zależności od waluty, w której udzielono kredytu, zmiennym parametrem, który powinien wchodzić w skład odsetek, jest EURIBOR/LIBOR, ponieważ uzasadniona jest wykładnia, że przy „zmiennej stopie referencyjnej ogłoszonej w siedzibach banku" strony odnosiły się do wskaźnika Euribor /miesiąc.

26 Również wobec tego stanowiska istnieją zastrzeżenia, ponieważ, po pierwsze, w momencie zawierania przedmiotowej umowy kredytu w prawie rumuńskim nie było żadnego przepisu, który pozwalałby sądowi na dostosowanie umowy poprzez przedstawienie nowego brzmienia warunki w przedmiocie sposobu obliczania odsetek. Po drugie, w dacie tej nie istniały także przepisy dyspozytywne dotyczące sposobów ustalania zmiennej stopy procentowej, do których sady mogłyby się odwołać zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości (wyrok w sprawie Kásler i Káslerné Rábai). Po trzecie, sady napotkałyby praktyczne trudności, ponieważ konieczne byłoby dokonanie wyboru pomiędzy różnymi parametrami (1-miesięczny, 3-miesięczny, 6-miesięczny, 12-miesięczny EURIBOR/LIBOR) oraz napotkałyby trudności w uzasadnieniu wyboru jednego lub innego [z tych parametrów].

27 **Zgodnie z opinią trzecią** w następstwie stwierdzenia częściowej nieważności warunku dotyczącego mechanizmu kształtowania odsetek obowiązującego od drugiego roku po wypłacie kredytu (w odniesieniu do nieprzejrzystego elementu zmienności), zostaje wskazane, że odsetki będą się składać wyłącznie ze stałej marży, która jest utrzymywana.

28 Za przyjęciem tej orientacji orzeczniczej przemawia argument, że część warunku regulującego stałą marżę przy formułowaniu sposobu obliczania odsetek nie została uznana za nieważną, a zatem nie może zostać zmieniona lub

DOKUMENT ROBOCZY

wyeliminowana z umowy. Wyeliminowany zostaje wyłącznie oparty na umowie mechanizm, zgodnie z którym marża odsetkowa ustalana wyłącznie w oparciu o wewnętrzną i jednostronną wolę banku podlega dodaniu do takiej marży stałej. W związku z tym umowa może nadal być wykonywana bez wyrządzania w żaden sposób szkody konsumentowi, z wykorzystanie przyjętej w umowie marży stałej.

29 Uznać należy zatem, że nawet jeśli umowa zostaje *de facto* przekształcona w umowę o stałym oprocentowaniu, może ona nadal obowiązywać w tej formie w zakresie, w jakim jest zgodna z wolą stron, nie zawiera żadnych nieuczciwych przepisów i jest również zgodna z orzecznictwem Trybunału, co narzuca usunięcie nieuczciwych warunków oraz utrzymania innych postanowień w dotychczasowym kształcie, jeżeli umowa może być nada obowiązywać bez dokonywania przez sąd ingerencji w mechanizm obliczania stopy procentowej.

30 **Zgodnie z opinią czwartą** po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru warunku dotyczącego mechanizmu kształtowania odsetek mających zastosowanie od drugiego roku po udzieleniu kredytu, nadal obowiązuje warunek dotyczący sposobu ustalania stopy procentowej obowiązujący w pierwszym roku.

31 Uzasadnieniem dla tego stanowiska, które jest odosobnione, jest to, że w umowie kredytu zawartej między zainteresowanymi stronami jedyne jasne odniesienie do odsetek dotyczy odsetek mających zastosowanie w pierwszym roku, ustalonych jako stałe oprocentowanie, tak że tylko te ostatnie mogą zostać nałożone na konsumenta, biorąc pod uwagę, że był on ich świadomy w momencie zawierania umowy kredytu oraz że zaakceptował je w momencie powstania stosunku umownego.

32 Rozwiązanie to nie opiera się jednak zarzutom, ponieważ, z jednej strony, krystalizuje odsetki ustanowione wyłącznie w odniesieniu do pierwszego roku umowy, zaś drugiej strony, zakłada ingerencję w umowę oraz eliminację zmiennego charakteru odsetek.

33 Sąd odsyłający zauważa, że na szczeblu krajowym wniosek wynikający z pracy sędziów poświęconej analizie obowiązującej, niejednolitej praktyki jest taki, że sąd nie może ingerować w umowę.

DOKUMENT ROBOCZY